

Staats- und
Universitätsbibliothek
Bremen

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

**DFG-Projekt "Digitalisierung und Erschließung des Nachlasses des
Ägyptologen Adolf Erman (1854-1937)"**

**Bericht über das Wörterbuch der ägyptischen Sprache.
Aus: Theol. Tijdsch. Mai 1919 (Drucktitel)**

Leeuw, Gerardus van der

1919

Nachweis dieses Dokuments im [Kalliope-Verbund](#)

[urn:nbn:de:gbv:46:1-17155](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:46:1-17155)

Theol. Tijdschr.
Mei 1919.

v. d. S.

MEDEDEELING.

Wij ontvingen van Prof. Ad. Erman te Berlijn een *Bericht über das Wörterbuch der ägyptischen Sprache* (Sitzungsber. preuss. Ak. d. Wiss. 1919. IV). Zooals velen bekend zal zijn, wordt, sedert 1897, op de bovenste verdieping van het Museum te Berlijn gewerkt aan een woordenboek der aegyptische taal. Over de noodzakelijkheid van het tot stand komen van zulk een werk zal ieder kunnen oordeelen, die bij zijne studiën vaak smartelijk het gemis van zulk een hulpmiddel moest ontberen. Van de bestaande woordenboeken is dat van Levi minderwaardig, het meesterwerk van Brugsch verouderd, het *Glossar* van Erman, in zijne soort onovertrefbaar, voor uitgebreide studie te klein.

Prof. Erman deelt nu een en ander mede aangaande den voortgang van de grootsch opgezette berlijnsche onderneming. Velen van de beste aegyptologen — ook uit de landen, die thans in Duitschland slechts den vijand zien — wijdden hunne krachten aan het bewerken der texten. Bijna alle opschriften en papyri moesten opnieuw worden afgeschreven of met het oorspronkelijke vergeleken. Ook het naar den inhoud onbelangrijke moest worden doorgezien, daar het immers taalkundig belangrijke gegevens zou kunnen bevatten. Dit was op zichzelf reeds een ontzachtelijke arbeid. Al het verkregene moest nu evenwel ook bewerkt en vertaald worden. Daarop werd elke text op *Zettel* in *Stellen* verdeeld van ongeveer vijf en twintig woorden. Deze *Zettel* werden autographisch vermenigvuldigd en als bewijsplaatsen voor elk woord gebezigd. Zoo ontstonden eenige kamers met cartonnen dozen, waarin tot nu toe 1 375 000 *Zettel* alphabetisch gerangschikt zijn.

Het werk is thans zoo ver, dat blijkt, hoe over het algemeen de nog niet bewerkte teksten niet veel belangrijks meer opleveren. Men heeft de hoofdzaak achter den rug en wil niet, terwille eener onnoodige volledigheid, met den ballast van vele bewijsplaatsen voor reeds bewezen woorden opgescheept zitten.

Prof. Erman en Dr. Grapow zijn nu sedert negen jaar bezig uit de vele doozen een woordenboek te maken. Dit geschiedt in dier voege, dat vóór elke stapel *Zettel*, die een bepaald woord in eene bepaalde nuanceering vermelden, een *Zwischenzettel* geplaatst wordt met het voorloopig resultaat. Deze *Zwischenzettel* vormen den text van een voorloopig manuscript; de meest karakteristieke voorbeelden worden daaraan toegevoegd; text en voorbeelden zullen afzonderlijk gedrukt worden. Voorloopig is het nog niet zoover. Het voorloopig manuscript is klaar tot en met de letter *l*, d.w.z. voor ongeveer twee derden. Maar ook het afgesloten gedeelte blijft *in Fluss*; telkens wordt bij de bewerking iets nieuws ontdekt of eene fout verbeterd.

Men kan den arbeid, de volharding en de scherpzinnigheid, aan deze reusachtige onderneming ten koste gelegd, moeilijk te hoog schatten. Vooral wie iets weet van de schier onoverkomelijke moeilijkheden, welke de aegyptische taal en vooral de aegyptische orthographie den vakman bereiden, gedenkt met eerbiedige bewondering de mannen van het W. B.

Moge het grootsche werk door de ongunst der tijden niet worden belemmerd. Moge het bovenal den onvermoeibaren Erman, den trouwen en zelfverloochenenden eersten dienaar der aegyptologie, gegeven zijn de voltooiing van zijn werk te aanschouwen!

G. VAN DER LEEUW.